

Sigara Sağlığa Zararlı Bütçeye Yararlı mı?

Vergi zamları ile sigara fiyatında meydana gelen artış, kaçak sigara tüketimini artırmakta, bu da devletin vergi gelirlerinde kayıp anlamına gelmektedir. 12/10/2011 tarihli ve 2304 sayılı kararname ile sigaradan alınan Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) hem nispi hem de maktu oranlarda arttırılmıştı. Yapılan düzenlemeyle sigarada nispi oran yüzde 63'ten 69'a çıkarken, maktu oran da 0.1325 liradan 0.1450 liraya çıkarılmış ve böylece paket başına ÖTV'nin payı 2.65 liradan 2.9 liraya çıkmıştı. Ancak 13 Ekim 2011'de yapılan bu sigara zammının bir kısmı, enflasyonu artırıcı bir etki ortaya çıkardığı için acilen geri alınmış ve bu zam 31 Aralık 2012'e kadar yüzde 65 olarak uygulanmıştı. Sigaradan nispi olarak alınan ÖTV, 1 Ocak 2013'ten itibaren yüzde 65'ten yüzde 69'a çıkartılacaktı. Ancak hükümet, enflasyona endeksli maktu vergi artışı yetkisini kullanmadı.

1 Ocak 2013'ten itibaren Bakanlar Kurulu Kararı ile tütün ve mamulleri ÖTV oranı ve maktu vergi tutarları yeniden tespit edildi. Böylece, nispi vergi sigarada yüzde 65,25 ve purolarda yüzde 40, asgari maktu paket başına 3,15 lira, maktu vergi paket veya 50 gramlık birim ambalaj başına 9 kuruş şeklinde belirlendi. Böylece sigarada nispi verginin yüzde 65'ten 69'a çıkması beklenirken yüzde 65.25 olarak belirlendi. Ayrıca asgari maktu vergi tutarı da paket başına 2.90 liradan, 3.15 liraya yükseltildi. Sigarada ÖTV artışına paralel olarak meydana gelen fiyat artışları, son zamanlarda sigara kaçakçılığındaki artışın temel nedeni olarak gözükmektedir. Sigarada ÖTV üzerine bir de KDV alınmaktadır. Bu durum sigara fiyatlarını bir hayli yükseltmekte, komşu ülkelerin perakende fiyatlarıyla, Türkiye'deki fiyatlar arasında ciddi bir uçurum olmakta, bu durumda, sınırlardan kaçak ve sahte olarak üretilmiş ürünleri çeşitli amaçlar taşıyan kişiler için Türkiye'ye sokmak cazip hale gelmektedir. Dolayısıyla komşu ülkelerdeki perakende satış fiyatının vergi oranları sebebiyle Türkiye'dekinden daha ucuz olması kaçakçılığı tetiklemektedir.

Örneğin; Türkiye'de satılan 8 liralık bir paket sigaradan 5.20 lirası ÖTV, 1.22 lira KDV olmak üzere toplam 6.42 lira vergi alınıyor. Sigaradan alınan vergi miktarında Türkiye yüzde 80.2 ile dünyada 4'üncü sırada. Dünyada sigaradan en çok vergiyi yüzde 86.7 ile İngiltere'nin aldığı onu da yüzde 85.7 ile Yunanistan ve yüzde 80.4'le Fransa'nın izliyor.. Türkiye'yi yüzde 75.2 ile İtalya, yüzde 73.1 ile Hollanda takip ediyor (Bugün, 25.07.2012). Komşu ülkelerde sigara fiyatlarının daha ucuz olduğu ve durumun kaçakçılığı artırdığı 20- 23 Kasım 2012 tarihleri arasında Antalya'da yapılan Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ) toplantısında da gündeme geldi. Maliye Bakanı Mehmet

Şimşek, Türkiye’de popüler bir paket sigaranın fiyatının yaklaşık 4.55 dolar civarında bulunduğunu, komşu ülkelerde ise 1 dolar ile 1.5 dolar arasında değiştiğini belirtti. Maliye Bakanı Şimşek, kaçakçılığı önlemek amacıyla ülkeleri işbirliğine çağırdı. Vergideki artışların sigara fiyatlarına yansması doğal. Sigara vergilerine yapılan artış da kaçakçılığı artırıyor. Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı’nın (KOM) verilerine göre 2008 yılında 10.6 milyon paket, 2009 yılında 10.1 milyon paket kaçak sigara yakalandı.

Vergilerin arttırıldığı 2010 yılında ise neredeyse 4 kat artışla 43.5 milyon paket kaçak sigara yakalandı. 2011 yılında ise 69.7 milyon paket kaçak sigara yakalanmıştır. Kaçak sigara pazarında Türkiye dünyada onuncu sırada. Kaçak Sigara Yakalama Miktarları (Paket) Maliye Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Emniyet yetkililerinin çalışmasına göre sigarada zamların etkisiyle geçen yıl ele geçirilen kaçak sigara paketi 70 milyona ulaştı. Bir paket sigaranın ortalama 6 lira olduğu kabul edildiğinde bu tutar 420 milyon lirayı buluyor. Bu tutarın 2012 yılı sonunda 500 milyon lirayı bulduğu ve gelecek yıllarda daha da artma riski olduğundan bahsediliyor. Bunun vergi kaybı olarak devlete maliyeti ise yaklaşık 800 milyon dolardır. Eski Tekel Genel Müdürü Mehmet Akbay, sigara kaçakçılığının dünyanın sorunu olduğunu belirterek, sigara kıymetinin üçte ikisi oranında vergi alınıyorsa, kaçakçılık girişiminin olacağını, yabancı sigara yasağı olan dönemde Türkiye’nin soyulduğunu, 1950-60’lardan itibaren sürekli kaçak sokulan yabancı sigaradan vergi alınmadığını, fiilen satılan kaçak sigarayı legalize ederek vergilendirmenin doğru bir politika olduğunu, belirtmiştir.

Sigara ve Sağlık Ulusal Komitesi (SSUK)’ne göre; ülkelerin çoğunda yasadışı sigaralar, yasal ve vergisi tam ödenmiş sigaralara göre çok daha ucuzdur. Ucuz, yasadışı sigaralar tütün tüketimini ve tütüne bağlı ölümleri arttırır, vergi kaçırma yoluyla devletin parasını elinden alır. Hükümetler sigara kaçakçılığını engelleyebilirse tüm dünyada sigara tüketimi %2 oranında düşmektedir. Dünya yasadışı ticareti ortadan kalksa, devletler her yıl en az 40.5 milyar dolar ek vergi geliri kazanır ve 2030’dan itibaren her yıl 160 binden fazla insanın hayatı kurtarılmış olur. Yukarıda yapılan değerlendirmelerden de görüleceği üzere vergi artışları devletin bütçesi açısından gelir artışına yol açmaktan ziyade, sigara kaçakçılığını arttırmak suretiyle daha da fazla vergi kaybına yol açmıştır ve açmaya da devam etmektedir. Kaçakçılığın önlenmesinde satıcıların ruhsatlı olması, sigaraların izlenebilir barkodlar taşıması vb. öneriler sunulmakla birlikte, kaçakçılığın çözümlenmesinde en önemli adım uluslararası işbirliği olacaktır. Sözüün özü: Sigara hem sağlığa hem bütçeye zararlıdır !